

Pedagogische kroniek

1. Aan de Utrechtse universiteit promoveerde op vrijdag 25 september 1970 mevrouw M. W. Stein-Wilkeshuis, geboren in 1930 te Bussum en wonende te Nuenen, Esdoornstraat 6, tel. 04993-16 58 tot doctor in de letteren op het proefschrift getiteld: 'Het kind in de oudijslandse samenleving.'

De studie geeft een schets van het kinderleven zoals zich dat waarschijnlijk in IJsland heeft afgespeeld gedurende de 'sagatijd', de periode van 930, het jaar waarin het 'Althing' werd gevestigd, tot ongeveer 1030, toen de invloed van het in het jaar 1000 ingevoerde christendom merkbaar werd. De basis van het onderzoek wordt gevormd door de Oudijslandse letterkunde, terwijl gegevens uit Oudnoorse wetboeken, berichten van Romeinse geschiedschrijver over de Germanen, en resultaten van archeologische opgravingen als aanvulling en als vergelijkingsmateriaal worden gebruikt.

Het eerste deel van het boek begint met een behandeling van het te vondeling leggen van pasgeboren kinderen, en de bijzondere situatie die ontstaat bij de invoering van het christendom in IJsland. Dan komen uiterlijk, kleding en kinderspel aan de orde. Vervolgens de activiteiten van grotere kinderen, de leeftijd waarop men een kind als volwassen beschouwde, en de resten van initiatie-riten. De pleegopvoeding, die in de IJslandse maatschappij een geheel andere en belangrijker plaats innam dan in onze maatschappij, verdient bijzondere aandacht. Nauw verbonden hiermee is het onderwijs dat voornamelijk bestond uit mondelinge overdracht van juridische kennis. De vorm van onderwijs die wij hier opmerken is zeer oud, gevolg van het feit dat IJsland gedurende lange tijd buiten de invloedssfeer van de Romeinse en christelijke beschaving is gebleven.

Het tweede gedeelte van het boek houdt zich bezig met het afwijkende kind, en de reacties van de ouders hierop. Eerst wordt de opvallende 'kolbíttr' (kolenbijter) behandeld, het trage, enigszins achterlijke kind, dat gekenmerkt wordt door een a-sociaal gedrag.

Dit kindtype moet niet beschouwd worden als een sprookjesfiguur (b.v. Assepoester), zoals gewoonlijk wordt gedaan.

Het slot van het onderzoek wordt gevormd door een hoofdstuk over vroegrijpe en begaafde kinderen.

Van 1943 tot 1949 bezocht mevrouw Stein-Wilkeshuis het Stedelijk Gymnasium te Deventer.

Daarna studeerde zij Nederlandse taal- en letterkunde aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, waar zij in 1955 het doctoralexamen aflegde met bijvakken Middelhoogduits en Oudsaksisch.

Promotor: prof. dr. J. A. Huisman, gewoon hoogleraar in de beginselen der vergelijkende Germaanse taalwetenschap, de oude talen en letterkunde der Germaanse volken.

2. Aan de Utrechtse universiteit promoveerde op donderdag 24 september 1970 de heer W. Rood, geboren in 1925 te Spanbroek (N.H.), en wonende, Schijndelseweg 46, St. Oedenrode, 04138-27 50, tot doctor

in de godgeleerdheid op het proefschrift getiteld: *Comenius and the low Countries, Some Aspects of Life and Work of a Czech Exile in the Seventeenth Century*. (Comenius en de lage landen, enkele aspecten van het leven en werk van een Tsjechische balling in de zeventiende eeuw.)

In verschillende Europese landen wordt dit jaar de dood herdacht van Jan Amos Komenský (Comenius) (1592-1670). Drie eeuwen geleden stierf deze Moraviër als balling in Amsterdam. Hij was bisschop van de Tsjechische Broeder-uniteit, maar werd tot nu toe als pedagoog gekwalificeerd, omdat hij vooral door literatuur, die hij voor het onderwijs schreef, bekend werd.

Door zijn hoofdwerk, *De rerum humanarum emendatione Consultatio Catholica* (Algemeen beraad over de verbetering van de menselijke situatie), in 1666 voor het eerst te Praag gedrukt, krijgen we een ander beeld van hem. Comenius was veel meer dan pedagoog in de strikte zin van het woord. In zijn hoofdwerk vinden we vele stimulerende gedachten over eenheid in de politiek, in de wetenschappen en in de kerken. Ook zijn pedagogische werken, die hij uit de nood van de tijd en om den brode voor anderen schreef, komen door dit posthuum uitgegeven werk in een ander licht. Tot nu toe behoorde Comenius, eens ereburger van de stad Amsterdam, waar hij de laatste veertien jaren van zijn leven verbleef, tot de onbekenden, en beperkte zich onze belangstelling voor hem tot het 'vieren' van jubileum-jaren. Dit zou in de toekomst anders kunnen worden, als de rijkdom van zijn *Consultatio Catholica* in vertalingen operabel wordt gemaakt.

In de dissertatie wordt het netwerk van relaties getekend, dat er tussen Comenius en de Nederlanden in de zeventiende eeuw ontstond.

De heer W. Rood werd in 1950 tot priester gewijd in de Congregatie van de HH. Harten. In 1958 deed hij doctoraal examen in de klassieke taal- en letterkunde aan de R.K. Universiteit te Nijmegen. Daarna studeerde hij Tsjechische taal. Van 1953-1970 was hij leraar aan het Damiaancollege te St.-Oedenrode, en in de laatste jaren aan het Bernrode-gymnasium te Heeswijk-Dinther. Onlangs werd hij benoemd tot tweede secretaris van de Nederlandse Bisschoppenconferentie.

Naast zijn hoofdtaak wijdde hij zich sinds 1953 aan bijzonder pastoraat: oekumene en dialoog met christenen en marxisten in Oost-Europa. Hij is lid van de Commissie Internationale zaken van de Pax Christi, van het Nederlands Praag Comité, en van het Nederlands Gesprekscentrum.

Promotor: prof. dr. J. M. van der Linde, bijzonder hoogleraar in de geschiedenis van de Unitas Fratrum (Evangelische Broedergemeente) en de kerkgeschiedenis van het Caraïbische gebied.

3. Op vrijdag 25 september 1970 promoveerde drs. W. M. Hopman, stafdocent aan de Katholieke Hogere School voor Verplegenden te Nijmegen, in de aula van de Katholieke Universiteit tot doctor in de sociale wetenschappen. Het proefschrift is getiteld: 'Opleidingen in de verpleging. Onderwijskundige aspecten van de Nederlandse beroepsopleidingen voor ziekenverzorgenden, verplegenden en verpleegkundigen in de intramurale gezondheidszorg'. Prof. dr. G. Th. M. Verhaak, hoogleraar in de praktische pedagogiek, trad op als promotor.

Promovendus stelt zich in dit onderzoek tot doel de opleidingsstructuur in de verpleging aan een onderwijskundig onderzoek te onderwerpen, mede in het licht van de ontwikkelingen van het beroeps- onderwijs in het algemeen en de 'verwetenschappelijking' van de verpleging. Daartoe werden de opleidingen tot verplegende in het Algemeene Ziekenhuis, het Psychiatrisch Ziekenhuis, de Zwakzinnigeninrichting en de opleiding tot verzorgende onderling vergeleken. Slechts 20% van de beschikbare tijd bleek er aan theorie te worden besteed. De verwevenheid van opleiding en arbeid bleek oorzaak te zijn van grote problemen t.a.v. de attitudevorming en de integratie van theorie en praktijk. Bovendien

bleek uit een analyse van het leerlingenbestand dat de lesgroepen zeer heterogeen van samenstelling zijn, terwijl er geen differentiatiemogelijkheden bestaan voor bijv. de meer of minder begaafde leerlingen. Een onderzoek naar de opleidingsaccommodatie leidde tot de conclusie, dat in veel gevallen van een inadequate opleidingsituatie sprake is.

Vervolgens beschrijft de dissertatie een aantal specifieke opleidingsproblemen, zoals de selectie van leerlingen door het ziekenhuis, de gebruikte handboeken en het zeer heterogeen samengestelde docentencorps. Ten aanzien van de economische faciliteiten bleken er grote verschillen te bestaan tussen de diverse ziekenhuizen. Ook zijn er enige beschouwingen gewijd aan de docent-verplegende in Nederland. Gebleken is dat de didactische scholing hiervan steeds minder wordt zodat begin 1968 72% van deze docenten in deze geen enkele opleiding bleken te hebben genoten. Nagegaan werd wat nu feitelijk deze functie inhoudt en hoe men er toe komt docent-verplegende te worden. Aan de hand van een advertentie-analyse werd nagegaan of er grote verschillen bestaan in aanstellingseisen en geboden salarissen. Het verloop voor deze functie kan op basis daarvan worden geschat op 25%. Een apart onderzoek wijdde promovendus aan de kwaliteit van de lessen verpleegkunde, hetgeen aanleiding vormde tot zijn advies de docenten én wat hun vakkennis én wat hun functioneren als docent betreft, grondig bij te scholen.

Drs. Hopman concludeert dat deze opleidingen de toets der redelijke kritiek niet kunnen doorstaan. De onderlinge verschillen tussen de diverse opleidingen zijn zo groot, dat moet worden gevreesd, dat de kwaliteit van deze beroepsopleiding verschilt van opleiding tot opleiding. In die zin stelt hij dan ook de vraag of een wettelijke bescherming van deze diploma's nog wel zinvol is.

Op basis van de ontwikkeling van deze beroepsopleiding in het buitenland, met name in Zweden, lanceert drs. Hopman een plan tot een nieuw opleidingssysteem. Hij meent dat er een door O. en W. gesubsidieerd opleidingssysteem moet komen, een aparte school voor verzorgenden voor de hele gezondheidszorg (lager beroepsonderwijs), een aparte school voor verplegenden, en eveneens voor alle sectoren van de gezondheidszorg (middelbaar beroepsonderwijs), een hogere school voor verpleegkundigen (hoger beroepsonderwijs) en een universitaire 'top'-opleiding voor dit beroepsveld.

Het proefschrift bevat uitvoerige gegevens over de huidige functies in de verpleging en bestaande opleidingen daarvoor.

Het is uitgegeven door Uitgeverij 'De Tijdstroom', Lochem.

Drs. Hopman werd in 1935 te Nijmegen geboren. Het H.B.S.-B diploma behaalde hij in 1953 aan het Canisius College in zijn geboortestad. Na de Rijkskweekschool te Arnhem te hebben doorlopen, was hij van 1955 tot 1961 werkzaam op verschillende lagere scholen. Inmiddels behaalde hij de hoofdakte (oude stijl) en de akte wiskunde I.o.

Van 1961 tot 1964 was hij ulo-onderwijzer aan de school voor zeer moeilijk opvoedbare jongens te Wapenveld (Gld.) en behaalde hij bij het Nederlands Schriftelijk Studiecentrum het diploma pedagogiek m.o.A. Van 1964 tot 1967 was hij leraar aan de toenmalige m.m.s.-afdeling van de school voor zeer moeilijk opvoedbare meisjes te Beek/Ubbergen, terwijl hij tevens pedagogiek studeerde aan de Nijmeegse Universiteit. In 1965 slaagde hij voor het kandidaatsexamen pedagogiek en in 1967 legde hij het doctoraal examen af.

Sinds medio 1967 is drs. Hopman als stafdocent onderwijskunde verbonden aan de Katholieke Hogere School voor Verplegenden te Nijmegen, terwijl hij tevens de leiding heeft van de experimentele basiscursus voor de vakstudie Buitengewoon Onderwijs te Nijmegen.

Mededelingen

Didakmetrisch en psychometrisch onderzoek ('DPO')

Ongeveer anderhalf jaar geleden werd door enkele leden van de Werkgroep Meetmethoden het plan opgevat een Nederlands-Belgisch tijdschrift op te richten dat ongeveer het gebied zou bestrijken van de 'Educational and Psychological Measurement', dus het gebied tussen onderwijskunde, statistiek en psychologie (didakmetrica en psychometrica). De hoogleraren Coetsier (Gent), Drenth (V.U. A'dam), De Groot (G.U. A'dam) en Velema (Nijmegen) vormen nu met ondergetekende de redactie. Een aantal deskundigen bleek bereid als medewerker kritisch de artikelen te lezen, die, naar men zich voorstelt, zullen gaan over meettechnische problemen, docimologie, bepaalde aspecten van de onderwijsresearch, statistische testtheorie, nieuwe itemsoorten en scoringsmethoden, multivariate technieken, computerprogramma's e.d.

Met de redactie van het Nederlands Tijdschrift voor de Psychologie (NTP) en haar Uitgeversmaatschappij, de Noordhollandse, is – om evidente, organisatorische en financiële redenen – overeengekomen dat 'Didakmetrisch en Psychometrisch Onderzoek' voorlopig zal verschijnen als een reeks afleveringen van het NTP. Men kan zich echter ook uitsluitend op DPO abonneren. Deze mogelijkheid is speciaal geschapen voor die particulieren en instellingen, die wel geïnteresseerd zijn in de metrische onderwerpen van DPO maar minder in de 'algemene' psychologie van het NTP. Er wordt hierbij vooral gedacht aan onderwijsresearchers, testtheoretici, studietoetsdeskundigen, statistici, en instellingen als testresearchafdelingen van psychologische of didactische laboratoria. Veelal ook zal de onderzoeker of student bevinden dat het NTP-nummer van zijn instelling is uitgeleend of in roulatie; een apart DPO-abonnement kan hier uitkomst brengen.

Men kan voor zichzelf of voor zijn instelling een DPO-abonnement aanvragen bij mevrouw J. Bauer van het Research Instituut voor de Toegepaste Psychologie, Herengracht 510, Amsterdam, welk instituut voorlopig de distributie verzorgt. Abonnementen gelden tot wederopzeggens. De DPO-nummers worden door de uitgever tegen kostprijs geleverd (5 cent per bladzijde), exclusief verzending.

Namens de redactie, Dr. R. F. van Naerssen, secretaris.